

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

2007 BALANDŽIO 7 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr. 69 (13)

ATMOSFERA, KURIOJE BRĖSTAME AR SKĘSTAME

Jono Kuprio nuotr.

Kai 20-ojo šimtmečio pradžioje Lietuva budo laisvės aušroje, vienas jos žadintojų, Pranas Dovydaitis, kvietė jaunąją kartą pajusti atsakomybę už tautos likimą, apsispręsti už Kristų ir įsijungti į kovą už Jį kultūros arenoje. Taip iš į tą kvietimą atsiliepusios jaunosios kartos išaugo inteligentija, kurios veikla daug lėmė, kad tauta liktų katalikiška.

Po 30 metų kaimyniniame krašte vyko panašus procesas. Lenkija buvo okupuota nacių Vokietijos. Užtuot griebęs ginklą, 20 metų Karolis Wojtyła su kitais pasirinko kultūrą, kaip priemonę kovai prieš okupantus – išlikti žmonėmis. Su draugais jis įkūrė slaptą pogrindžio teatrą. Humanistikumui ieškodamas nepajudinamo pagrindo, jis pasirinko Kristų. Tas apsisprendimas jį pakreipė į kunigo kelią, kuris ne tik nuvedė jį į Romą, bet ir grąžino jį žmonėms, kaip jų ir krikščioniškojo humanizmo popiežių. Kadangi visame Vakarų pasaulyje jis matė žūtbūtinę kovą tarp Dievo dovanotą gyvybę vertinančios kultūros ir kitos, gyvybę menkinančios pseudokultūros, jis kvietė visus puoselėti gyvybės kultūrą.

Popiežiaus Jono Pauliaus II ir daugelio kitų įsitikinimu istorijoje kultūra vaidina svarbesnį vaidmenį negu politika ar ekonomika. Žmonės kuria kultūrą, bet ir kultūra kuria žmones. Kokie kultūros formuotojai, tokia ir kultūra. Kokios jų vertybės arba menkavertybės, tokie vaisiai. Kultūra kaip atmosfera: jei ji persunkta tikromis vertybėmis, žmonės, jas pasisavindami, bręsta; o jei joje tėra menkavertybės, atmosfera juos dusina, iškreipia, nuodija. Rytuose pagal ateistinį marksizmą sudaryta priverstinė totalitarinė sistema tepagaminoma *homo sovieticus*. Vakaruose pasaulietiška, reklaminė žiniasklaida gudriai tebeformuoja lengvai paveikiamus vartotojus miniažmogius. Vakarų pasaulyje skirtingiems pseudokultūriniais vėjams pasidavę žmonės dažnai tampa įvairius vaidmenis vaidinančiais mišiniais. Kokia kultūra vyrauja dabar Vakarų pasaulyje? Kokia Europoje? Ir Lietuvoje?

Blaivus žvilgsnis mus žadina būti atsakingais už save: apsispręsti, rinktis tai, kas mus ne sumenkina, bet praturtina ir brandina. O kai bręstame, pajuntame galimybę dalytis tiesa ir gėriu su kitais. Taip Kristaus pagrįsta žmogiškoji kultūra plečiasi ir bujoja. Tą patį kultivavo Pranas Dovydaitis, Jonas

Paulius II ir daugelis kitų, kurie ėjo su jais – kartu ar šalia, ar iš paskos – jų pėdomis. Svarbu, kad einame Sėjėjo pėdomis. Sėjėjo, kuris sėja Gerosios Naujienos sėklą... Taip Evangeliją skelbiančiųjų kultivuojama kultūra tampa dvasią gaivinančia atmosfera – derlinga dirva, kurioje rūpestingo Sėjėjo beriamą sėklą atneša daugiopą derlių.

Kęstutis A. Trimakas

Kultūros sėklos šiame numeryje

Velykų laikotarpiu Kultūros turinys persunktas džiugia Prisikėlusiojo tikrovės nuotaika ir prasme.

2 psl. Kardinalo Joseph Ratzingerio straipsnis „Kėlėsi iš numirusių“

Apie meilės galią, kuria pats Jėzus prisikėlė iš mirties ir kuria gali prikelti mus po mirties, rašo šių laikų vienas didžiausių teologų, kuris 2005 metais tapo Kristaus vietininku.

3 ir 7 psl. Leonardo Andriekaus, Kazio Bradūno, Antano Jasmanto (Maceinos) ir Stasės Dzenuškaitės poetiniai atsiliepimai į Jėzaus Kristaus prisikėlimą skambant Velykų ryto varpams.

4 psl. Miguel de Unamuno apie nemirtingumo alkį

Vienas aistringiausių nemirtingumo ieškotojų rašo apie savo atradimus.

5 psl. Birutės Pūkelevičiūtės ratilais nubangavę prisiminimai

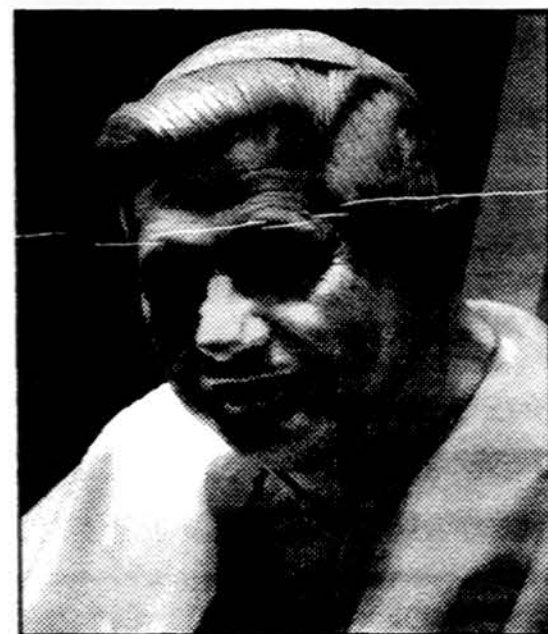
apie Velykas nepriklausomoje Lietuvoje. Stebina tai, kad tie ratilai subtiliai paliečia ir Lietuvos, ir nemirtingumo išsilgusių žmonių likimą.

8 psl. Atšvaituose — šiuolaikinės mokslo ir meno mįslės, skatinančios domėtis besiplečiančių žinių ir vertybių lobynu.

KĖLĖSI IŠ NUMIRUSIŲ

Ištrauka iš kardinolo J. Ratzingerio „Krikščionybės įvado“ (vertimas į lietuvių kalbą išleistas „Katalikų pasaulio“, 1991 m. Vilniuje). Autorius savo populiariausio veikalo tikslą taip nusakė: „padėti suvokti tikėjimą kaip tikros žmogaus egzistencijos šiandieniniame pasaulyje galimybę, paaiškinti jį, nepaverčiant šių aiškinimų tuščiais samprotavimais..“ Kardinolas Ratzingeris tapo popiežiumi 2005 metais.

Išpažindamas Jėzų Kristų prisikėlus, krikščionis teigia, kad yra tiesa, kas iki šiol buvo gražus sapnas: „Meilė galinga kaip mirtis“ (Gg 8, 6) (...) Meilė yra begalybės šauksmas. Drauge aiškėja, kad tas šauksmas tuščias, begalybė nepasiekama. Meilė šaukiasi amžinybės, bet ji susijusi su mirties pasauliu, — ją ardo vienvėdis ir griovimo pradai. Iš šios perspektyvos galime suprasti, ką reiškia „prisikėlimas“. Tai meilė, galingesnė už mirtį

Čia prisikėlimas parodo, ką nemirtingumas gali kurti: būvį kitame, kuris dar išlieka, kai aš jau esu sužlugęs. Žmogus yra esybė, kuri negyvena amžinai, kuri skirta mirčiai. Gyventi toliau, kai savyje nėra pagrindo, žmogiškai kalbant, įmanoma tik gyvenimą pratęsiant kitame. Šv. Rašto pasakymai apie nuodėmės ir mirties ryšį turi būti taip suprantami. Aišku, kad žmogaus troškimas „tapti kaip Dievas“, jo veržimasis į savivaldą rodo

faktinę padėtį: pats savaime žmogus apribotas mirties, negali išlikti amžinai. Jei žmogus – o tai nuodėmės esmė – nepripažįsta savo ribotumo, vis vien nori būti visai nuo nieko nepriklausomas, jis kaip tik pasmerkia save mirčiai.

Grįžkime
prie meilės

ir mirties sąvokų. Tik tuo

atveju, jei kam nors meilė vertingesnė už gyvenimą, kitaip sakant, kur žmogus pasirengęs gyvenimą atiduoti už meilę ir meilės vardan, ten ji gali būti ir stipresnė, ir veikmingesnė už mirtį. Kad ji taptų galingesnė už mirtį, ji privalo būti daugiau nei paprastas gyvenimas. ... totali Jėzaus meilė žmonėms, nusiavedusi Jį ant kryžiaus, buvo užbaigta totalaus perėjimo į Tėvą ir todėl tapo stipresnė už mirtį, nes atrado totalų pagrindą.

Meilė pagrindžia nemirtingumą, nemirtingumas kyla tik iš meilės (...) Tas, kuris

visus mylėjo, visiems pagrindė nemirtingumą. Tokia tiksli prasmė biblinio tvirtinimo, kad Jėzus prisikėlimas yra mūsų gyvenimas (...) Mūsų meilė nėra pakankamai galinga, kad įveiktų mirtį. Palikta sau, ji tėra neįvykdomas nemirtingumo šauksmas. Todėl tik Jėzaus meilė, susivienijusi su Dievo meilės ir gyvenimo galybe, gali pagrįsti mūsų nemirtingumą. Tačiau negalime pamiršti, kad mūsų nemirtingumo būdas priklausys nuo mūsų sugebėjimo mylėti. (Todėl mums teks kalbėti apie teismą.)

Prisikėlęs Kristus nesugrįžo į savo pirmąją žemišką gyvenimą... Jis prisikėlė galutiniam gyvenimui, kuris nepavaldus chemijos ar biologijos dėsnams, todėl skleidžiasi už mirties ribų, toje amžinybėje, kurią duoda meilė (...) Todėl Tas, su kuriuo prieš kelias dienas mokiniai sėdėjo prie stalo, dabar geriausiems draugams pasirodė lyg nepažįstamas; tik kai Jis leidosi matomas, tada Jį galėjo matyti. Tik ten, kur Jis atvėrė akis ar leido atsiverti širdims, buvo atpažįstamas mūsų mirtingame pasaulyje kaip mirtį nugalėjęs amžinos meilės atvaizdas. Šitoje meilės šviesoje mokiniai suprato naują pasaulį – pasaulį, kuris dar ateis. Todėl evangelijoms taip sunku, beveik neįmanoma aprašyti susitikimų su Prisikėlusiuoju. Todėl mėgindamos prabilti, jos tik šnabžda ir, atrodytų, viena kitai prieštariauja. O iš tikro stebėtinai sutaria savo pasakojimų dialektika, kur lytėjimas papildo neliečiamybę, pažinimas – nepažinimą, kur atpažįstame visišką Nukryžiuotojo, Prisikėlusiojo ir Permainytojo tapatybę. Mes atpažįstame Viešpatį ir vėl neatpažįstame, lytime Jį ir matome, kad Jis neliečiamas, Jis tas pats ir visiškai kitas.

Prisikėlimo pasakojimai (...) atveria ir pagrindžia tikėjimą. Jis liudija tokį įvykį, kuris gimė ne mokinių širdyse, bet tikrovėje, išvadavo juos nuo abejonių ir tvirtai įtikino: Viešpats iš tiesų prisikėlė. To, kuris gulėjo kape, ten jau nebėra, Jis – būtent, Jis pats – gyvas. Tas, kuris pasikeitė, įžengdamas į kitą Dievo pasaulį, pasirodė galintis išaiškinti apčiuopiamai ir suprantamai, jog pats stoji mokinių akių vaizde, o meilė Jame pasirodė galingesnė už mirties galybę.

Tik labai rimtai priimdami Jėzaus apsišaukimus, Naujajame Testamente primygtinai rodančius Išganytojo išaukštinimą ir aukštesnę egzistencijos tikrovę, liekame ištikimi Šventajam Raštui. Visokie bandymai atsisakyti tikėjimo antgamtinę Dievo veiklą bei galybę, puikuotis pigiu natūralizmu, neigti stebuklus – visa tai veda į tuštumą. Reikia aiškiai ir garbingai pasakyti už tikėjimo poziciją. Negalima vadintis krikščioniu ir kartu girtis išpažįstant „religiją, vien proto ribose apimamą“ (pagal vieną Imanuelio Kanto traktatą – Red.). Reikia apsispręsti. Tam, kuris tiki, pamažu išaiškės, kaip išmintinga išpažinti tą meilę, kuri nugalėjo mirtį.

Kristus prisikėlė galutiniam gyvenimui, kuris... sklaidžiasi toje amžinybėje, kurią duoda meilė.

Tik ten, kur Jis atvėrė akis ar leido atsiverti širdims, buvo atpažįstamas ... kaip mirtį nugalėjęs amžinos meilės atvaizdas.

Prie tavo kryžių

LEONARDAS ANDRIEKUS

Kitiem ištarsi daug paguodos žodžių,
Parodysi regėjimuos daug pergalės vaizdų,
Tik mes, prie tavo kryžių atsiklaupę
Pasveikinti penkių žaizdų,
Laimingi būsim, jei galėsime
Atskirti Velykų rytmetį
Nuo Didžiojo penktadienio.

Jau džiūgauja minia prie Kryžių kalno,
Lyg būtų pralaimėjęs Tu ir mes.
Visa gamta, flora ir fauna, —
Pavasarių dvelksme...
Jau laikas žmogui sugrąžinti
Prisikėlimo džiaugsmą —
Parodyti šventųjų pergalės
Regėjimuos.

Varpai

LEONARDAS ANDRIEKUS

Sakyk varpams,
Legendose nugrimzdusiems,
Kad jie vėl suskambėtų,
Paskelbdami Prisikėlimo Aleliuja
Ir žmogui, ir vandens lelijai.

Gana jiems atilsio
Užkeikto ežero kape,
Gana skenduolių kuždesio, viduržiemio tylos! —
Šį rytmetį jų broliai gaudžia Aleliuja bokštuose:
Prikelk ir juos, prikelt ir juos!

Sakyk varpams,
Legendose palaidotiems,
Kad jie tuoj atsibustų,
Ir nuo jų dūžio plyšusios vandens lelijos
Padvelktų tavo kapo aromatais.

Prisikėlimas

ANTANAS JASMANTAS

Laukų balandžiai ūbajau pušyse.
Pavasaris, o Viešpatie pas mus!
Atvožęs juodus arimus,
Žalių raštelį prirašysi:
Ir kils giesmė lyg vyturėliai,
Upeliai užaus ir skardens,
Kad iš numirusio akmens
Kalnelių šypsenoj mums prisikėlei.

Naktis nusilenkė. Ateina Rytas.
Ir Tu atgniaužtą delną pradarai:
Aloe varva pumpurai,
Grumsteliai nusigandę ritas,
Ir obels drobule tava vyniojas.
Tik kas, o Viešpatie, slidžiais
Takelių mūsų paledžiais
Skubės Tau apkabinti rasotas kojas?

Prisikėlimas Velykų rytą...

Velykų rytas

ANTANAS JASMANTAS

Ak rytmečiai,
Ak rytmečiai tie tolimieji,
Kada plačiai
Kaip vandenys giesmė laukus užlieja
Ir bokšte prikelia ošimą ilgą ilgą:
Kai pirmutinė smilga
Nedrąsiai stiebias pažiūrėti,
Kaip mūs laukų grumsteliai žiburėti —
Ne, ne! kaip paauskuotos tavo rankos žvilga.

Ir Tu eini,
Tu, Užmirštasis, tris kartus eini.
O gluosnių pumpurai raini,
Plaukuoti tarsi kirmėlaitės
Ant tavo tako susiraitę
Ir nusižeminę vis renkasi prie kojų.
Lyg prieš savaitę
Mes palmių Tau su mirtomis nebūtum kloję.

O šiandien vėl Tu mus kvieti.
Pagruodžiu dunda žingsniai mūs kieti.
Jau tuoj, jau tuoj prinokusiom su diršėm
Ir mes nusvirsim —
Visi mes paskutinio vėjo pakąsti
Nusvirsim prieš Tave, auksinis Tu Kviety!

Ak rytmečiai,
Ak rytmečiai tie tolimieji,
Kada plačiai
Lyg vandenys giesmė laukus užlieja
Ir bokšte prikelia ošimą ilgą ilgą.
Tada ir mes lyg pirmutinė smilga
Nedrąsiai stiebiame pasižiūrėti,
Kaip mūs laukų grumsteliai žiburėti —
Ne, ne! kaip paauskuotos tavo rankos žvilga.

Prisikėlimo apeigos

KAZYS BRADŪNAS

Tavęs neužkasiau
Į sausą kopų smėlį
Rankom nuogom.
Girdi —
Tai skambina varpeliai vyturėlių
Prisikėlimo apeigom.

O, neaprepiama pavasario erdvė,
Žvaigždynais nurasoję vakarai!
Jau plyšta kevalo žievė,
Ir pliūptelia, lyg liepsnos, pumpurai,
Nudeginę pirštus,
Šaltus pirštus mirties.
O tu rankas ištiesk! —

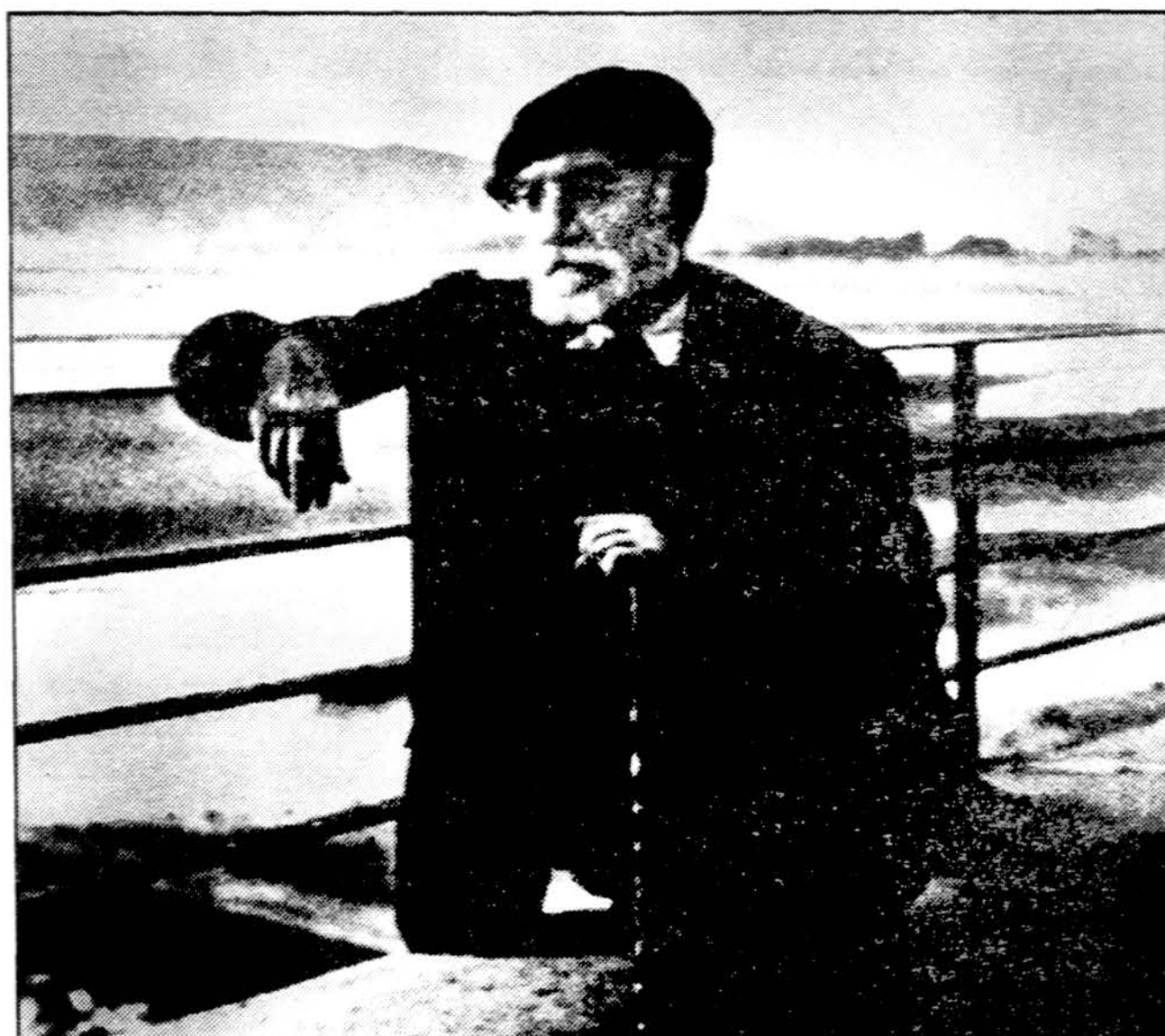
Žeriu nuo tavo karsto
Gimtines žemės saują,
Užpiltą per anksti.
Kelkis! —
Kūną ir kraują
Saulė atnašauja,
Kad būtum vėl jauna,
Kad būtum vėl skaisti.

NEMIRTINGUMO ALKIS

Miguel de Unamuno (1864-1936), ispanų filosofas, rašytojas, poetas, eseistas ir dramaturgas, tvirtina, kad „vienintelė gyvybiškai svarbi problema – tai nemirtingos sielos problema“ (apie tai – ištrauka iš jo knygos „Apie tragišką žmonių ir tautų gyvenimo jausmą“, išverstos į lietuvių kalbą ir išspausdintos 2003 metais Vilniuje). Ieškodamas atsakymo jis prisiartino prie Dievo ir Kristaus...

MIGUEL de UNAMUNO

Apsistokime ties šiuo nemirtingu nemirtingumo troškimu (...) Iš tiesų neįmanoma suvokti, jog neegzistuojame be tam tikros pastangos (...) Mes negalime suvokti, jog neegzistuojame.

Regioji visata, tas savisaugos instinkto vakas, man atrodo pernelyg suspausta, tarsi ankštas narvelis, į kurio grotas daužosi mano siela; man trūksta oro kvėpuoti. Kaskart aš noriu būti savimi (...) neribotai išplėsti save erdvėje ir be galo tęsti save laike.

Viskas arba nieko! Kokią kitą prasmę turi Shakespeare'o „būti ar nebūti“, to paties poeto, kuris savo *Koriolane* (V, 4) privertė Marcijų pasakyti, jog jam trūksta tik amžinybės, kad būtų Dievas. Amžinybė! Amžinybė! Štai ko trokštama; kaip tik amžinybės troškulį žmonės vadina meile, ir jei myli kitą, vadinasi, nori įsiamžinti jame. Kas neamžina, tas ir netikra.

Sukrečiančios raudos veržėsi iš visų laikų poetų krūtinų matant šį grėsmingą gyvenimo bangų srautą, nuo Pindaro „šešelio sapno“ iki Calderono „gyvenimas yra sapnas“ ar Shakespeare'o „mes nuausti iš sapnų“; pastarasis posakis yra dar tragiškesnis nei ispanų poeto žodžiai, nes jis tik sako, kad mūsų gyvenimas, o ne jį sapnuojantys mes patys, yra sapnas, tuo tarpu angelas ir mus pačius paverčia sapnu, sapnu, kuris sapnuoja.

Pasaulio ir viso, kas praeina, tuštybė ir meilė yra dvi pagrindinės ir esminės tikros poezijos gaidos. Šios dvi gaidos negali skambėti viena be kitos ir sudaro sąskambį. Trumpalaikio pasaulio tuštybės jausmas mus stumia į meilę, kuri vienintelė nugalėtušumą ir nepastovumą, vienintelė suteikia gyvenimui pilnatvę ir amžinybę. Bent jau taip iš tiesų atrodo... O meilė, ypač kada kova su likimu mus nugramzdina į šio pasaulio tuštybės jausmą, mummyse pažadina nuojautą kito pasaulio, kuriame nugalėjus likimą įstatymas bus laisvė.

Viskas praeina! Štai ką nuolat gieda tie, kurie atsigėrė iš gyvenimo šaltinio, burna godžiai ger-

**O meilė, ypač kada kova su likimu
mus nugramzdina į šio pasaulio tuštybės jausmą,
mummyse pažadina nuojautą kito pasaulio,
kuriame nugalėjus likimą įstatymas bus laisvė.**

Šį amžinojo gyvenimo troškulį daugeliui, ypač nuoširdiems žmonėms, numalšina religinio tikėjimo šaltinis... Institucija, kurios pagrindinis tikslas yra saugoti šį tikėjimą asmeniniu sielos nemirtingumu, yra katalikybė.

dami vandenį, tie, kurie paragavo vaisiaus nuo gero ir pikto pažinimo medžio.

Būti, visada būti, būti be galo! Būties troškuly, dar didesnės būties troškuly! Dievo alkis! Įamžinančios ir amžinos meilės troškuly! Būti amžiams! Būti Dievu!

(...) Mintis apie tai, kad man reikės mirti, ir nežinojimas, kas bus toliau, yra mano sąmonės pulsas. Kai susimąstęs žvelgiu į ramų žalią lauką ar kažkieno šviesias akis ir jose regiu man giminišką sielą, mano sąmonė plečiasi, aš jaučiu sielos diastolę ir į save sugeriu mane supantį gyvenimą bei tikiu savo ateitimi; tačiau paslaptingas balsas tuoj pat man ima kuždėti: „Tavęs nebebus!“, ir mane paliečia mirties angelo sparnas, o sielos sistolė dievybės kraujyje paskandina mano dvasinį vidų.

Kaip ir Pascalis, aš nesuprantu, kodėl žmonės yra tokie įsitikinę, kad šis dalykas yra nė gražio nevertas, ir jų nerūpestingumas tada, kai „kalbama apie juos pačius, jų amžinybę, jų visumą, man daugiau kelia pyktį nei užuojautą, mane stebina ir gąsdina“, ir tas, kuris taip jaučia, man, kaip ir Pascaliui, kuriam priklauso šie žodžiai, yra „pabaisa“.

Mirusiųjų kultas paprastai duodavo pradžią pirmykštėms religijoms ir, tiesą pasakius, tenka pridurti, kad žmogus nuo kitų gyvūnų labiausiai skiriasi kaip tik tuo, jog vienaip ar kitaip jis laidoja mirusiuosius, užuot juos nerūpestingai palikęs visa gimdančios motinos žemės valiai; žmogus yra mirusiuosius laidojantis gyvūnas. Ir kodėl gi jis juos laidoja? Kodėl jis, vargšelis, globoja juos? Jo vargšė sąmonė vengia savo paties žūties, o

kadangi jo laukinė dvasia nepasitenkindama pasauliu sukiša prieš pasaulį ir suvokia save kaip atskirą nuo jo esybę, jis turi ieškoti kito gyvenimo, kuris būtų ne iš šio pasaulio. Ir dėl to žemei gresia pavojus tapti milžinišku kapinyne anksčiau, nei patys mirusieji numirs iš naujo.

Jei gyviesiems buvo statomos tik žeminės ar šiaudinės lūšnos, kurias sugriaudavo dargana, tai mirusiesiems buvo kuriami antkapiai, ir akmuo iš pradžių buvo naudojamas kapavietėms, o ne būstams. Mirusiųjų, o ne gyvųjų namai buvo tokie tvirti, kad atlaikė šimtmečius, tai buvo amžinieji, o ne laikinieji namai.

Šis nemirtingumo, o ne mirties kultas gimdo ir išsaugo religijas. Griovimo siautulio apsėstas, Robespierre'as privertė Konventą paskelbti Aukščiausiosios Esysybės egzistavimą ir „paguodžiantį sielos nemirtingumo principą“, nes Nepaperkamasis drebėjo nuo minties, kad vieną dieną bus papirktas.

(...) Jei mirus mane išlaikančiam kūnui, kurį aš vadinu savu tam, kad atskirčiau nuo paties savęs, nuo to, kas esu Aš, mano sąmonė grįš į absoliutų ją pagimdžiusį nesąmoningumą ir jei tas pats nutiks su visais mano žmogiškaisiais broliais, tuomet visa mūsų iškamuota žmonija tėra tik varginanti chimera, slenkančių iš nebūties į nebūtį, eiseną, o humaniškumas – nežmoniškiausias dalykas, kokį tik žinome.

O priemonė nuo to nėra tai, kas dainuojama viename kuplete:

*Kassyk pagalvojęs,
Jog mirties bijau,
Ant žolės apsiaustą kloju
Ir užmingu tučiuojau.*

Ne! Priemonė nuo to yra mintis apie mirtį akis į akį, įsmeigus žvilgsnį į Sfinkso akis, nes tik taip galima įveikti jo piktus kerus.

Sukrečiančios
raudos veržiasi iš
visų laikų poetų
krūtinų matant
šį grėsmingą
gyvenimo bangų
srautą...

* * *

Žinoma, visa, ką aš čia išpažįstu, yra vien vargai, tačiau iš šių vargų gilumos kyla naujas gyvenimas, tačiau tik išsėmus kančias iki galo galima pajusti medaus skonį, nusėdusi ant gyvenimo taurės dugno. Liūdesys mus veda į paguodą.

Šį amžinojo gyvenimo troškulių daugeliui, ypač nuoširdiems žmogui, numalšina religinio tikėjimo šaltinis; bet ne visiems yra skirta iš jo atsigerti. Institucija, kurios pagrindinis tikslas yra saugoti šį tikėjimą asmeniniu sielos nemirtingumu, yra katalikybė.

NEMIRTINGUMO ALKIS atvedė Miguel de Unamuno prie Dievo ir Kristaus.

Dievas, kurio alkstame, yra
Dievas, kuriam meldžiamės,
Viešpaties maldos *Tėve mūsų*
Dievas.

Mano broliai, mūsų trapias,
nors ir nuolankaus žmogiškumo
malda, sklindanti pačiomis
baisiausiomis mūsų religijai
minutėmis, gali būti tokia:
„Išgelbėk mano sielą!“, tačiau
mažiau baisiomis akimirkomis
labiau tinka: „Pasakyk man
savo vardą!“

Kaip tik viltis Dievą pavadino
Tėvu, ir kaip tik jį toliau vadina
Jį šiuo paguodos ir paslapties
kupu vardu.

Tėvas davė mums gyvybę ir
duoda mums duonos jai
palaikyti, ir mes prašome Tėvo,
kad Jis išsaugotų mūsų gyvybę.
Ir jei kaip tik Kristus kilniausia
širdimi ir tyčiausiomis lūpomis
Tėvą vadino savo ir mūsų Tėvu,
jei krikščioniškas jausmas yra
pakylėtas per Dievo tėviškumo
jausmą, tai tik dėl to, kad
Kristuje žmogaus giminė
tobiliausiai įkūnija amžinybės
alkį.

Nubangavę ratilai

Prisiminimai apie Velykas Kaune, Lietuvoje, kai autorė buvo 19 metų amžiaus.

Ištrauka iš 1956 metais *Draugo* premijuoto romano *Aštuoni lapai*

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ

Didžiojo šeštadienio rytas būna šiltas ir giedras.
Kai praveriu akis – visi langai atdaryti. Lengvas vėjo dvelkimas judina tinklinę užuolaidą; kieme, ant laiptelių, sėdi mama ir ašarodama tarkuoja gumbutas krienų šaknis. Šviečia saulė, kažkur, už sentikių cerkvės, kudakina višta; Matulionių tarnaitė muša ant tvoros užmestą kilimą, smagiai bumpsindama karkliniu trepuku.

Iš kirpyklos grįžta tėtis, atsisagstęs pilką, pavaršarinį lietpaltį – dailiai nukirptas, glotniai sušukuotas, paraudusiu sprandu: apskustu ir apipurkstu beržų vandeniu.

Aš tyliai nusileidžiu žemyn. Negalima garsiai šaukti, trankyti durų ir baldytis – virtuvėj, ant šilto užkrosnio, sviestu išteptuose puoduose, kyla saldžios Velykų bobos: geltonos, trapios, šimtatriinės.

Didieji pyragai jau iškepti. Jie guli miegamajame, sutupdyti į plačią pagalvę, išversti iš juodų blėtų – blizgančiais, palivotais paviršiais. Šiltojo plutoj pūps apdegę razinkos, o plačiame vidury raudonuoja išpampusi tešlos kasa.

* * *

Gavėnia baigiasi. Baigiasi septynių mylių tiltas, jo gale žydi baltoji mįslės lelija...

Praėjo gimnazijos rekolekcijos – didžiojoje salėje ir žydroy koplytėlėj nuklūpėti keliai. Sienom plaukia nupiešti debesiūkščiai, seselė zakristijonė puošia altorių: į kiekvieną ploną stiklą, tarp švelnių žolynų, įmerkia baltą gvazdiką pumpurą. Jos pirštai perregimi, kaip gvazdikų žiedlapiai. (...)

Ant plačios lentos surašytos kilninančios mintys, sienoje kabo nusigalėjimų šulinėlis – į jį galima įmesti paauskuotą šiaudelį, jei po pietų nevalgai saldaus patiekalo arba jei nenuėini į kiną, nors labai norėtum...

Kai pareinu namo pietų, nekalbina manęs ir mama.

Aš sėdžiu valgomajame ir skaitau gero turinio knygas iš gimnazijos bibliotekos: šventos Ritos laiškus vienuolyno motinėlei, istoriją apie Fabiolą, pasakojimus apie atsivertusius masonus.

* * *

Paskui ateina išpažinties diena.

Aš einu Senamiesčio gatvėmis: pro antikvarą, kuriame pernai pirkau atlasą, pro kiemus, užsklęstus tamsiais vartais, pro bažnytinių rūbų, vyriškų skrybėlių, laidotuvių vainikų, karstų krautuves. Ir galvoju apie savo nuodėmes, apie savo nuodėmes...

Rotušės aikštėj, pilkose medžių šakose, kranksi varnos; nuo seminarijos pusės atžingsniuoją du klierikai, žliugsindami tyžtantį sniegą dideliais kaliošais. Pro miesto ligoninės vartus išneria greitosios pagalbos mašina ir staugdama nukelia Vilniaus gatvėn, drabs tydama ant šaligatvio atolydžio purvą.

Aikštės gale, už sniego krūvų, juoduoja Jėzuitų bažnyčios durys.

* * *

Šiandien bažnyčia kvepia pavasariu, lyg jauna sužadėtinė.

Švento vakaro tyloj, mirgančių žvakių prieblandoje – tarp gėlių ir šiltadaržio paparčių, guli Didžiojo penktadienio Karstas.

Keičiasi klūpančios mergaitės. Tamsiu bažnyčios viduriu ateina naujos. Pragirgžda kreida nubaltinti batukai, po mirtom papuoštais velionais nubanguoja palaidi plaukai – išpintos gimnazistiškos kasos, išskuotos smulkiom vilnim ir paraitytos triūbelėm.

Zakristijoje jau iškabinti baltieji rezurekcijos arnotai ir auksu siuvinėtos stulos. Viskas parengta, išblizginta. Didžioji Velykų žvakė, varpai ir mišiolai laukia saulėtekio.

Ant tuščių kraštinių altorių budi šventieji.

Didžiojo šeštadienio vakarą, sutemų šešėliuose,

Nukelta į 6 psl.

Nubangavę ratilai

Atkelta iš 5 psl.

spingsinčios lempelės raudoname plazdėjime – jie atrodo daug aukštesni ir šventesni.

Net ir šventasis Antanas – basas, paprastutis, rudame vienuolio abite. Jis laiko už rankos apdriskusį berniuką ir duoda jam molinę bandelę. Čia aš meldžiausi, kai bijojau lotynų kalbos pataisos, kai buvau pametusi parkerį, kai sirgo mama... Jis yra geras šventasis – vasarą aš jam atnešu ankstyvųjų astrų ir juozaporykščių.

Kauno pavasaris yra žibuoklių spalvos.

Ar tai Nemuno atšvaitai, ar rausvai mėlynas sambrėškio dangus, ar vienplaukių mergaičių šypsenos Laisvės alėjos sankryžose? Skardiniuose dubenėliuose sumerkti žibuoklių pundeliai; permatoma oda, basnirčios, pašiurpę kojos, maži, atgrubę pirštai, vaikiškų akių liūdesys ir niekad nepartintas džiaugsmas – yra žibuoklių spalvos. Kaip gležni žiedai, susukti Aleksoto ir Jiesios šlaituose, Neries pakriaušėj ir Girstupio klony.

Tirpstantis sniegas, lengvas merginų juokas, plono šilko skarelės, Miesto sodo žibintų šviesa, Muziejaus laikrodžio dūžiai ir nuogos platanų šakos ties pašto langais – yra žibuoklių spalvos.

Ir pirmieji mano meilės žodžiai, pirmas mano žvilgsnio alkis yra kaip ir Kauno pavasario vakaras – žibuoklių spalvos.

Šeštadienio vakaras grimzta į naktį.

Pro mūsų kriaušės šakas mirga radijo stulpų ugnys; kažkur toli, tamsiai mėlynoje erdvėje, užiauktuvus – užverti galvą, bet vis tiek jo nematai...

Iškarstytos ant virvių dar vėdinasi antklodės. Aš sunėšu kambarin pagalves ir mudvi su mama imam kloti lovas. Patiesiam švarias paklodes – baltas, net gurgždančias tarp pirštų.

Raudoni inilai kvepia visais pavasario vėjais. Tai želmenų kvapas – jauno miško žvėries ir tamsiai žalių kadugių.

Vieną šiltą Velykų rytą aš einu į miestą.

Žemaičių gatvė tuščia. Nuo kalno į šventišką miestą žiūri Kauno stumbras, įmūrytas augštai, Jablonskio mokyklos sienoje. Jo sprandas palenktas, jo plačioji tarpuragė įrėžtas kryžius...

Tuščias ir Aušros takas. Tik mano vienos

**Pragysta minia – vyrai ir moterys, vienu balsu,
vienu džiaugsmu, išalkę nemirtingumo
ir pažadėtos tėvainystės: Aleliuja, Aleliuja, Aleliuja!**

žingsniai aidi siaurame skersgatvy. Už aklinau užkaltos tvoros žaidžia krotetą vaikai, kaukšėdami mediniais plaktukais. Cypia keltuvo linai – tempia į kalną raudoną, saulėję išilusį, vagonėlį.

Kažkur pro atdarą langą groja radijas. Transliuoja pamaldas iš Arkikatedros – Bazilikos.

Aš užsilenkiu ant laiptų atramos. Apačioj guli Kaunas. Mano gimtas miestas – šviesiai žalias mano Kaunas...

Putvinskio gatvės topoliukai jau išsiskleidė saulės atokaitoj gleivėtais lapais. Taip tylu, kad girdisi, kaip plevena vėliava Muziejaus bokšte, kaip dusliai dunda Elektros stotis; nuo jos tvorų svyra geltonai pražydę krūmokšniai – aukso lietaus šakos.

Suma baigiasi. Dabar pamokslininkas kalba apie Velykų dienos ramybę.

Ramybė pirmajam jaunajam gentkartei. Naujos galdynės vaikams.

Jūs užgimėt pavasario rytą, prisikėlimo šventės džiaugsmu; jūsų pienas, vanduo ir duona kvepėjo raudonaisiais dobilais.

Kai suspurdėjot lopšių pintinėse, kai pirmą kartą pravėrėt akis – švietė saulė. Didžiulė saulė, pakilusi šventųjų augštųjų rūkuose, pagarbinta keliaženklių skrituliais. Švietė saulė Lietuvos.

Laimingi kūdikiai! Jūs nežinot savo žemės, raidės ir žodžio kainos. Šimtmečių svajonę, laimėtą per auksą ir per pasišventimą – jūs paveldėjot įpėdinystės teise. Lengva širdim, kaip pridera vienturčiams.

Jums reikės išpirkti kraujo palikimą – savo pirmgimystę, vyšnių sodų baltą žydėjimą ir visas džiaugsmingas vaikystės Velykas.

Jūs būsit lygiateisiai kankiniai – prarasit paveldėtą dalią ir savo rankom atsiimsit.

Kad žerėtų trys vidurdienio spalvos – geltona, žalia ir raudona, kad spindėtų sidabro piniuose išdidžiai nukalti žodžiai: Lietuvos Respublika.

Tai jūsų gentkartės skola ir dar nesumokėta duoklė.

Ramybė tiems, kur miega Kauno kapinėse, aukštų klevų šešely.

Sugrįžę žemėn, lyg rugpjūčio derlius žemdirbio klojiman, lyg nunokę vaisiai sodininko rąkon. Sugrįžę tėvų ir motinų lopšin.

Kažkas tyliai įeina pro vartus, sumerkia žibuokles ir užkiša už geležinio kryžiaus pavasarišką karklo šaką. Kažkas nubraukia nuo antkapio sudžiūvusius vijoklius ir padeda šviesių spalvų margutį šalia lajinės Vėlinių žvakelės.

Kažkas klūpo prie naujai supilto kapo...

Velykų saulėj žėri marmuriniais angelų sparnais. Šiltas vėjas sudžeržgina rūdijančius vainikus: mirties lelijas ir ažuolo lapus. Šiltas pavasario vėjas sušiugžgina balto šilko kaspinus, nulytas, nusnigtas raides.

Ilsėkitės ramybėj – šventi ir nemirtingi. Sapnuokit amžinas Velykas.

Liepsnokit po velėna, lyg deglai.

Kai jūsų kūnai subyrės žemėtojų mirties saujoj, tik tai tada pavirsit nesibaigiančiais pavasariais – nauja deginamų grūdų auka.

* * *

Ramybė šeimoms, susėdusioms ties Velykų pusryčių stalu. Dar nenujaučiančioms artėjančios audros. Paženklint duris ir slenkstį Avinėlio kraujo ženklui, kad niekas nesudrumstų jums velykinės taikos. Paskutinės jūsų šventės.

Nes jau viskas atseikėta, padalinta ir nuspręsta. Jau paženklinėti tie, kuriems reiks mirti ir kentėti; ir tie, kuriems reiks ryto sambrėškyje atsisveikinti, ir tie, kurie rudens rūke pasilenks prie paskutinio savo žemės grumsto.

Kaip giria, pro kurią praėjo medkirčiai ir kirviais nužymėjo pasmerktus medžius – pačius tiesiausius, pačius tvirčiausius kamienus. Kaip giria – dar žaliuojanti, dar šlamanti, dar sprogstanti naujom atžalom...

Šį pavasarį raudonai žydi Nemuno krantų žilvičiai.

Naktį žiemų pusėj pakyla pašvaistės stulpai ir drebėdami eina dangaus pakraščiu.

O žvejai, išplaukę jūros vidurin, mato atliūliuojančią kraujo putą. Raudonai suliepsnoja lūžtant bangos ketera ir byrėdama tyška dideliais lašais. Tai dalgiais sukaptoto jūros karaliūno kraujas – didelės nelaimės ženklas.

* * *

Aš leidžiuosi laiptais žemyn ir juntu, kaip nuo kalno krinta didelis Prisikėlimo bažnyčios šešelis.

Atsisuku ir užkeliu galvą į tiesų jos bokštą.

Kokia augšta, kokia šviesi bus mūsų bažnyčia!

Ryto saulėj ji paraus, lyg nuotaka, klūpanti jungtvių apeigos džiaugsme, naktį liepsnos iš tolo, lyg milžiniška žvakė, uždegta Velykų garbei. Ir keleiviai – pėsti ar važiuoti – išvydę pavasarišką liekną jos bokštą, žinos, kad jau netoli Kauno miestas.

Ten mes apvaikščiomsim savo Velykas. Šventos žemės prisikėlimą.

Šitokius dievnamius stato tik laimingos tautos – taikos ir derliaus metais. Kai upės plukdo nesudrumstą vandenį, kai laukai brandina šviesų javą, kai geros žvaigždės visus keleivius parveda namo. Ir mūsų aukuras bus lyg šventykla senobinė Jeruzalėj, kur padėkos ženklai degė vynas, druska aliejus ir kviečiai – idant žemės vaisių aplenkų negandos, o pateptiesiems būtų suteikta švelni ranka ir išmintis.

Bet jeigu šitos aukštos sienos paliks stovėti

STASĖ DZENUŠKAITĖ

Velykos

I

Gal psalmininkai
nesupyks,
kad aš
Velykų Rytą
kartu su jais
rankas iškėlusi
Tau, Viešpatie, giedosiu
iš širdies gelmių?
Juk Tu
kaip jiems man
Meilės Ilgesį įskėlei
ir aš tylėt Velykų Rytą,
kai Meilės Viešpats
prisikėlė,
negaliu.
Gal psalmininkai nesupyks?

II

Širdy Velykų stalas toks erdvus –
suskridom,
susibėgom,
susėdom:
tėvai ir vaikai,
protėviai, seneliai, anūkai,
proanūkių negimę vaikai –
Tarsi karoliai suverti
ant amžinybės tvirto siūlo.
Meldžiamės,
kalbamės,
keliam taures

už tuos,
kur įsčiose;
lopšy,
kapuose dūli,
už tuos,
kur gieda „Gloria“
Aukščiausiam,
ir tuos,
kurie skaistyklių dykumoj
neišmeldžia rasos.
Už mus, už juos –
Juodų serbentų vynas
tirštas ir saldus.
Mamos pyragai kvepia
kviečiu, medumi ir pienu.
Krikštasuolėje tėvas raiko duoną.
Visiems užtenka visko čia.
Visiems lig vieno –
Širdy Velykų stalas
toks dosnus.

III

Iš kur tas cinamono kvapas
ant rankų,
kurių nebėra?
Suspragsi
užgesusi žvakė.
Sušmėžuoja
prijuostė balta...
Ilgiuosi pyrago,
kurio jau nebus.
Velykinio
mamos
pyrago...

tuščios, be varpų ir be altorių – tegu tas bokštas
būna tarsi liudininko pirštas, pakeltas priešai-
kai ant liūdno Kauno kalno. Teprimena jis gim-
siams naujoji vergijoje, kad buvo laisvės laikme-
tis –

* * *

Kai nusileidžiu apačion, nuo Banko namų į
kalną atlipa žmogysta. Ankstyvas švenčių vi-
zitatorius. Jis kulniuuoja skersgatvio viduriu, kliu-
vinėdamas tarp grindinio akmenų: vienplaukis,
atsisagstęs švarką ir liemenę. Ir dainuoja pri-
kimusiu bosu, karts nuo karto stabtelėdamas prie
tvoros, o paskui vėl krypuoja, nelauktai žagtelė-
damas tarp dainos žodžių:

Kodėl, kodėl, kodėl negerti,
Kodėl, kodėl linksmam nebūti...

Jo kaklaraištis nusmauktas kabaluojančia

kilpa, šviesiai pilkos kelnės aplaistytos saldžia
degtine.

* * *

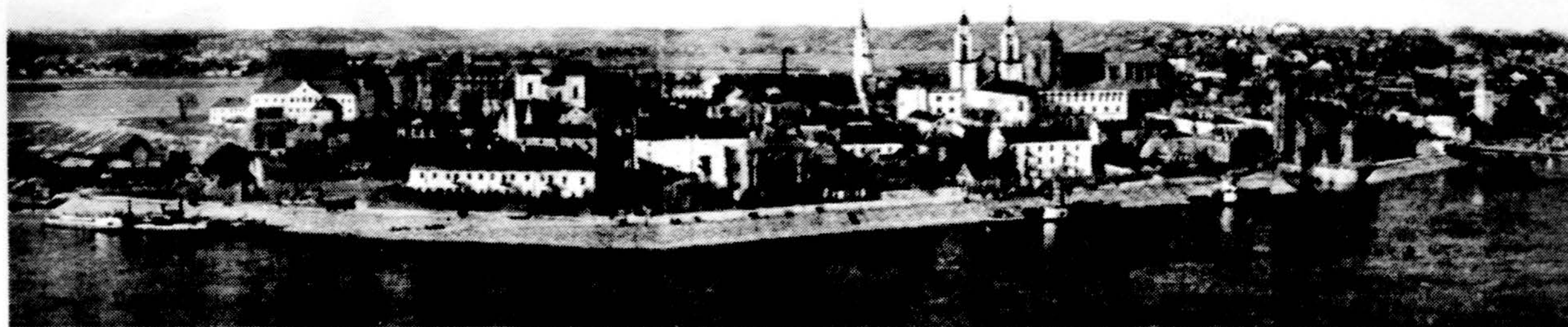
Devyniolika mano Velykų, devyniolika jaunų
pavasarių – šviesiai žalių, nesugrąžinamų. Kai iš
žemės lengvais atodūsiais garuoja paskutinis pa-
šalas, kai pumpuruojančios sodų šakos susipina
žydros nakties šešeliuose, o aukštai – tarp mėly-
nos erčios žvaigždžių šviečia Paukščių takas, lyg
perestas per skliautą tiltas.

Pro miegą, pro pavasarinį sapną, junti, kaip
kūne tvinkčioja skaisčiai raudonas kraujas, kaip
išsiplėsdamos alsuoja šnervės, kaip plazda smil-
kinių ir kaklo gyslos.

Ir nubundi.

Tarp sprogstančių alyvmedžių siūbuoja pil-
natis...

Nukelta į 8 psl.

ATŠVAITAI

Pasižvalgę po plačiąsias mokslo ir meno erdves, pastebime vis naujus atradimus, drąsius iššūkius, šviežius klausimus, pasisekusius ir nepasisekusius bandymus. Plečiami akiračiai, atsiveria gelmės, atskleidžiamos paslaptys, už kurių iškyla naujos mįslės. Įvardijame keletą knietinčių klausimų; tegul jie tampa gairėmis mūsų ateities ieškojimams.

MENAS

Dan Brawno romane *Da Vincio kodas* genialusis Leonardas da Vinci buvo pavaizduotas kaip krikščionybės paslaptį ir netradicinių žinių išsaugotojas, tas paslaptis atidengęs savo dailės darbuose. Kaip yra iš tikro?

FILOSOFIJA

Da Vincio kodas? – Kas tas *gnosticizmas*, kuris turėjo tokią didelę įtaką krikščionybei pirmaisiais šimtmečiais? Juk jo įtakoje buvo parašyti (ir neseniai atrasti) „evangelijų“ rankraščiai, pvz. *Judo evangelija*, kurioje lyg minima apie Jėzaus santuoką su Marija Magdaliete.

ZOOLOGIJA

Teigiama, kad gyvuliai – bent kai kurie – yra paslaugūs vieni kitiems, kai kurie sugeba atsiprašyti. Tad gal tikrai kai kurie gyvuliai yra kilnesni už žmones?

Laki vaizduotė dažnai pralenkia tikrovę. Pavyzdys literatūroje: Swifto *Guliverio kelionėse* rasta džentelmeniškų arklių kolonija. Taigi...

GENETIKA

Teigiama, kad žmonėse yra *savanaudis genas* (*selfish gene*). Taip ar ne?

FILOSOFIJA

Šiais laikais įsigali nauja filosofijos srovė, vadinama *postmodernizmu*. Kokia tai srovė, kokią įtaką daro Vakarų pasaulio mąstymui, kokia įtaka krikščionijai?

ISTORIJA

Tvirtinama, jog Romos imperatorius Konstantinas Didysis sugriežtino, palenkė katalikų Bažnyčią savo valdžiai ir dėl to Bažnyčia supasaulėjo. Kas tiesa ir kas netiesa?

ARCHEOLOGIJA

Televizijos diskusijose Lietuvoje vienas asmuo pasisakė, jog jam, tikinčiam, nesvarbu, ar yra rastas Jėzaus šeimos kapas, ar ne, ar Jėzus buvo vedęs, ar ne: jis tiki ir tokie faktai (ar galimybės) nesugriauja jo tikėjimo.

Jei toks kapas būtų rastas, o jame – Jėzaus palaikai, susidarytų nemažos problemos. Pati svarbiausia, žinoma, apie Kristaus prisikėlimą po mirties.

TEATRAS

Lietuvoje neseniai įvyko premjera pjesės, kurios tematika – gyvybės ir mirties kultūros takoskyra. Įdomu. Gal galima daugiau sužinoti apie tai? Stengiamės gauti daugiau informacijos iš dramaturgės Marijos Ledo *Labai paprasta istorija* pjesę pastačiusio, nuolat judančio režisieriaus Gyčio Padegimo.

ASTRONOMIJA

Tai vienas seniausių, bet ir vienas mažiausiai senstančių mokslų. Mokslas visada lieka jaunas, nes jo objektas – visatos erdvė ir joje skrajojantys kūnai – vis keičiasi ir plečiasi, o, vis tobulinamomis technologijos priemonėmis tiriami, išduoda bilijonus metų savo slėptas paslaptis. Vienas tokių naujausių tebediskutuojamų fenomenų – *tamsioji energija* (žr. *Astronomy*, 2006 rugšėjo nr.; *Scientific American*, 2007 vasario nr.).

„Normalūs“ žmonės astronomiją ignoruoja. Tik romantiškieji dažniau pažvelgia į erdves, o kai kurie poetai (kaip mūsų Aleksandras Radžius) randa neišsemiamo įkvėpimo dangaus tolybėse.

PSICHOLOGIJA

Kaip keista, kad ilgus amžius mokslo žmonės domėjosi erdves kūnai labiau negu žmogaus psichė. Psichologija, kaip savarankiškas mokslas, atsirado vos prieš šimtą metų 19-ojo amžiaus pabaigoje. Ir jai buvo sunku įsisprauti tarp formules, matus ir skaičius naudojančius *tiksluosius mokslus*.

„Tikslieji“ psichologai vengė ir tebevingia nematuojamų žmogaus galių ir savybių. Tad gal ir keista, kad vis dėlto kai kurie jų kolegų pramuša anksčiau pastatytas, neperlipamas sienas – studijuodami skaičiai sunkiai „apčiuopiamus“ sąlyčius, kaip, pavyzdžiui, tarp dvisingumo ir sveikatos.

???

Popiežius Jonas Paulius II savo enciklikoje *Evangelium vitae* (1995) rašė apie *moterų genijų*. Kuo jis grindė savo teiginį: teologija, genetika, psichologija? Ir ką tai reiškia?

Popiežius Jonas Paulius II atsiprašė daugelio grupių žmonių (pavyzdžiui, moterų, juodaodžių, musulmonų, nekatalikų krikščionių ir kt.) už netolerantiškumą ar net nekrikščionišką jų traktavimą. Bet ar toks pripažinimas negriauja Bažnyčios autoriteto?

Kęstutis A. Trimakas

Nubangavę ratilai

Atkelta iš 7 psl.

Tada žinai, kad virš miesto lekia gervių trikampis, šnarėdamas pilkais sparnais tarp sidabrinių kovo žvaigždžių. Kad neša drungną vėją, gležnos žolės, rausvos tošies ir pirmojo sulos asocio alpinantį saldumą.

Ir vėl sapnuoji pavasarinį savo sapną.

* * *

Sekmadienio rytą iš visų gatvių plaukia bažnyčion žmonės.

Saulė dar netekėjusi; mane purto miego šiurpuliai (...) šokinėja nepailstama voveraitė.

Prie bažnyčios žiba husarų dūdos.

Dangus jau ima rausti. Aušros atspindžiuose jaunų vyrų veidai dega bijūnais. Žmonės netelpa vidun – tėtis nusiima skrybėlę ir mes sustojam ant laiptų.

Dar labai tylu.

Kažkur toli, už Višinskio gatvės tvenkinio, gieda ankstyvas gaidys.

Pūsteli lengvas vėjas ir atneša tolimą, vos girimą, varpų gaudimą. Tai Šventosios Trejybės bažnyčios varpai. Netrukus iš kitos pusės atsiliepia Karmelitai.

Pirmieji saulės spinduliai blykstelė ant baž-

nyčios stogo skardos; staigiai atšoka ir nuplieskia Savanorių prospektą. Dega visi langai, lyg už jų pleškėtų gaisro ugnys.

Teka saulė.

Ir tik tada – prabyla mūsų varpas. Pro duris veržiasi žmonės, sugriaudžia dūdos, aukso akuotais žėri didžioji monstrancija, žvangina krūvon sukibę mažieji varpeliukai. Pragysta minia – vyrai, moterys, vienu balsu, vienu džiaugsmu, išalkę nemirtingumo ir pažadėtos tėvainystės:

*Geluonį mirties išrovė,
Pragaro vartus išgriovė;
Nuodėmės mūsų nuplovė –
Aleliuja, Aleliuja, Aleliuja! ..*

Pagarbintas amžinas Kūnas ir pagarbintas amžinas Kraujas. Trečiosios dienos pergalė ir Velykų rytmečio šlovė. Pagarbintas Gyvenimas.

Skrieja tiesiai į raudoną saulėtekį žemės ka-

muolys – ugnies ir gyvybės žvaigždė, tebeliepsnanti sutvėrimo dienos geismu. Skrieja žemė, ap kibusi pumpurais, brinkstanti sėklom, alsuojanti naujagimių šiluma.

Skrieja – žaliuojanti nesibaigiančiais pavasariais, deganti gentkarčių troškimais: suliepsnojusi Dievo rankoj, meilės pertekliuje, karštuose Pradžių rūkuose.

Aleliuja, tris kartus Aleliuja!

Devyniolika mano Velykų, devyniolika šventos Evangelijos perskyrimų, kai subanguoja, sustoja klaupkose visa bažnyčia, žegnoja kaktą, lūpas ir krūtinę, kai džiaugsmo šiurpulių persmelkia linksmos Naujienos žodžiai:

„Ant akmenų sėdėjo jaunikaitis. Jo rūbai žibėjo, kaip sniegas.

— Nesibijokite, — tarė jis. Jūs ieškote Jėzaus Nazareno, kuris buvo prikaltas prie kryžiaus.

Jo čia nėra.

Jis prisikėlė”.

Ilsėkitės ramybėje – šventi ir nemirtingi.

Kai jūsų kūnai subyrės žemėtojų mirties saujoj, tikrai tada pavirsit nesibaigiančiais pavasariais – nauja deginamų grūdų auka.